

A gyászoló Budapest

Ejfel tizenegy órakor tudta meg a főváros népe, hogy a király kevés órákkal azelőtt örökre lehunyta szemét. Mély megrendüléssel, néma fájdalommal fogadta a pesti polgárság a megdöbbenő, váratlanul érkező, tragikus hírt. Egyszerre megállott a város éjjeli lüktetése és gyász terjedt szét Budapest felett. Mindenkit, akit még elért a király halálának híre, mély és őszinte fájdalmat és részvétet érzett.

Az utca

Ejfel tizenegy órakor Budapest még megszokotti életét élte. Zsufolásig voltak telve a kávéházak, zenék szóltak, a mulatókban folyt az előadás s az utcai sétálók is nyugodtan mentek utjukon. Az első híreket a miniszteriumok, s utána a szerkesztőségek kapták. *Néhány perccel tizenegy óra előtt vettük mi is a bécsi jelentést, mely rövid és megrázó szóval közölte: a király meghalt.* A következő percekben már rotációsgépeink nyomták a külön kiadásunkat, amely a legnagyobb gyorsasággal került ki az utcára. De hogy a főváros közönségével minél előbb közölhessük a gyászos hírt, szerkesztőségünkben külön plakát-kiadásokat készítettünk, amelyeket *éjjel tizenegy órakor az Andrassy-ut és a körutak kávéházaiban, fiók-kiadóhivatalunkban és oszlopunkon ki is ragaszthattuk.* Első jelentésünk így hangzott:

A Világ e pillanatban kapja Bécsből a mélyen megrendítő hírt, hogy a király meghalt.

Budapest közönsége, mely az éjjeli órákban ébren volt, az utcán és a kávéházakban a *Világ* kiadásából értesült elsőnek a mélyen gyászos hírről. Mindenütt mély megilletődéssel és fájdalommal fogadták. Az utca zaja lecsendesedett, leompult a lárma, elfogódottság és fájdalom és méltóság uralkodott az egész városon.

Plakátjaink előtt nagy tömegek verődtek össze, de mindenütt a legnagyobb csendben, a részvétnek ezzel a néma elborulásával fogadták a hírt. A következő pillanatokban már szárnyra kelt a hír és bejárta az egész várost. Voltak kételkedők, akik nem hittek a nyomtatott betűnek sem s egy pillanatra se szüntek meg csilingelni szerkesztőségünk telefonjai. Megremegő hangok kérdezték: *igaz?* Nem tudtunk más választ adni, mint ezt a rövid, kifejező, megbénító szót: *meghalt!*

Az utca csendben gyászolt, az esős idő ellenére mind többen és többen kerültek ki az utcákra, sokasodtak az emberek és halkán, némán mérlegelték e nehéz és nagy napok utabbi súlyos, nagy veszteségét.

A színházak, mulatók, mozik

A színházak előadásait még megtarthatták. A legtöbb színház tizenegy óra előtt befejezi előadását, így ezekbe a helyiségekbe a király halálának híre el se érkezhett. A Nemzeti Színház ma esti előadásán még *József Ferenc* főherceg is jelen volt és végignézte *A szép asszony* előadását. A többi színház is lefolytathatta előadását.

A mulatókba azonban már elérkezett a halál híre. Még éjfél előtt megjelentek itt a rendőrség emberei és értesítették a vezetőséget, hogy a miniszterelnök egyenes utasítására a helyiségeket haladéktalanul le kell zárni. A mulatók vezetősége meghatott szavakban értesítette a közönséget a király haláláról. Az értesítést rendkívüli részvéttel és meghatottsággal fogadta a közönség, azonnal felállottak és távoztak. A Royal-orfeum előadásán éjfél felé a pódiumra lépett Nagy Endre és a következőket mondta:

— Szomorú, ehhez a helyhez nem méltó hírt kell közölnöm a közönséggel: *a király meghalt.* Ezekre a szavakra mindenki szóltalanul felállt és távozott a helyiségből.

Hasonlóképpen folyt le az előadások megszakítása s bezárása a többi mulatókban is.

Boda főkapitány gróf Tisza István miniszterelnök utasítására a zenés kávéházakat, vendéglőket és mozikat is bezáratta. A zenés kávéházakban és mozikban is teljesen zajtalanul történt a közönség távozása.

Ezek a helyiségek, a zenés kávéházak, mulatók, színházak és mozik további intézkedésig zárva maradnak. A többi kávéházi helyiségek nyitva tartottak az éjjeli zárórától s ezek a helyiségek ezentúl is nyitva maradnak.

A várban

Szakadó eső, éjjel a vár a nappalinnál is sokkal élénkebb. Autók robnak keresztül a keskeny utcákon, fogatok állnak meg a miniszteri paloták előtt. Az egyébként sötét ablakok vilányfényben égnek, borusak és fájdalmasok az arccok, riadtak a tekintetek.

A királyi várpalota előtt bosnyák silbak lépked, ő még nem is sejti, hogy a legfelsőbb hadur órák előtt jobblétre szenderült. *A várba hivatalos értesítés a király haláláról még eddig nem érkezett.* Ezekben az utolsó éjjeli órákban még a katonai hivatalok se értesültek hivatalosan a lesújtó hírről.

A miniszterelnökség előtt sűrűn állnak autók és fogatok. Egymásután érkeznek különböző miniszteriumok főtitkarságai, akiket ideszólított a király halálhíre s most, e késő éjjeli órákban utasításra várnak. A vár csendes polgárait is

idehívta a megrendítő esemény. Szótlanul és meghatottan várakoznak, hogy újabb híreket hallhassanak. A vár többi középületeiben is lassan felgyuladnak a lámpások, de hivatalos hírek még ide se érkeztek.

A belügyminiszteriumban Bónis István rendőrtanácsos és Vásárhelyi Géza miniszteri tanácsos tartózkodtak, amikor a király halálhíre megérkezett. A belügyminiszteriumból fogják irányítani az ország gyászát. Bónis és Vásárhelyi azonnal utasításért fordultak a miniszterelnökséghez, ahonnan maga gróf Tisza István válaszolt. Miután a miniszterelnöknek sürgősen Bécsbe kellett utaznia, meghagyta, hogy várják be a minisztertanács befejezését. Hivatalos rendelkezés tehát az éjszaka folyamán már nem is történt s a hivatalos gyász holnap reggel fog kezdődni.

Még az éjszaka folyamán több középületre s magánépületre kitűzték a gyászlobogót.

A Katonaság

A budapesti helyőrségek, kórházak és katonai hatóságok az éjszaka folyamán még nem kaptak hivatalos értesítést a halálhírről. Lapzártakor érdeklődtünk a hadtestparancsnokságnál, ahol az ügyeletes tisztől azt az értesítést kaptuk, hogy magánúton értesültek a lesújtó hírről, de a legfelsőbb katonai hatóság még nem küldött értesítést. A honvédelmi minisztérium is gondoskodott róla, hogy a katonai hatóságok tudomást szerezzenek a hírről. — A katonai helyi hatóságok azonban Schönbrunnból várják az értesítést. Felhívtuk telefonon a honvédelmi minisztériumot is, de onnan választ nem kaptunk.

A rendőrségen

A főkapitányságra este tíz órakor érkezett meg a király halálának híre. A belügyminisztérium értesítette Iványos rendőrkapitányt, a központi ügyelet vezetőjét, hogy a király meghalt és elrendelte, hogy Budapest székesfőváros területén azonnal intézkedjenek az éjjeli élet beállítására. A központon a megdöbbentő hír nagy riadalmat okozott. Iványos kapitány maga futott fel dr. Boda Dezső főkapitányhoz, hogy jelentést tegyen és átvegye az utasításokat. A főkapitány ismét beteg, így maga nem vezethette a rendőri intézkedéseket, hanem utasította Markovits Ince főkapitányi helyettest, hogy tegye meg a szükséges intézkedést. Utasította az összes kerületi kapitányságokat és őrszobákat, hogy kezdjék meg azonnal az éjjeli élet beállítását. Posztok jártak be a várost és saját körzetükben megjelentek az összes mulatókban, beleértve a zenészkávéházakat is, a mozikban, mindenütt, ahol zene és vigasság volt és elrendelték a helyiségek azonnali lezárását. A színházakat nem kellett az őrszemeknek felkeresniök, mert azokban akkor már vége felé járt az előadás. Éjjélutánra a város legtávolabbi részére is elértek cirkálásukban a rendőrök s akkor már egyetlen mulató vagy zenés helyiség se volt nyitva a fővárosban.